

Nowe stanowisko *Epipogium aphyllum* Sw. w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym

A new locality of *Epipogium aphyllum* Sw. in the Trojmiejski Landscape Park (northern Poland)

AGNIESZKA DOBORZYŃSKA, AGNIESZKA BUDYŚ

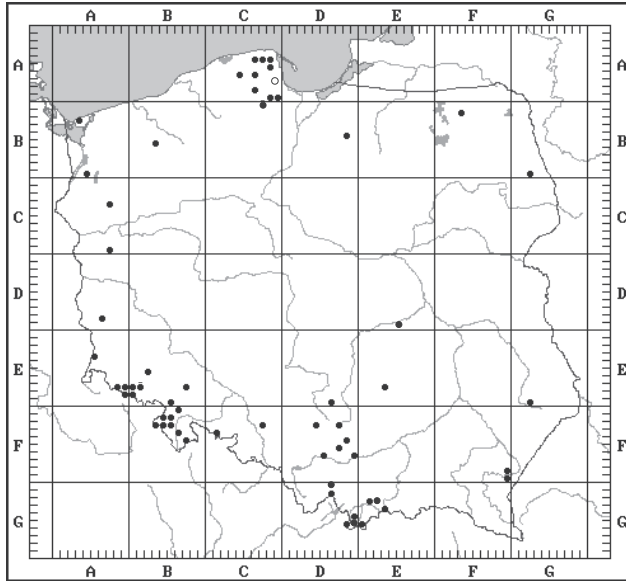
A. Doborzyńska, A. Budyś, Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody,
Uniwersytet Gdański, Al. Legionów 9, 80-441 Gdańsk,
e-mail: turzyca@poczta.onet.pl; agnieszkabudys@poczta.onet.pl

ABSTRACT: A new locality of *Epipogium aphyllum* Sw. (Orchidaceae) has been found in
Gdynia.

KEY WORDS: *Epipogium aphyllum* Sw., Trójmiejski Landscape Park, northern Poland

Storzan bezlistny *Epipogium aphyllum* Sw. ma w Polsce status gatunku krytycznie zagrożonego wyginięciem (kategoria CR; Hereźniak, Piękoś-Mirkowa 2001), zaś na Pomorzu Zachodnim uznano go za wymierający (kategoria E; Żukowski, Jackowiak 1995). Jest objęty całkowitą ochroną prawną (Dz.U. Nr 106 z 29.09.2001). Występuje w cienistych lasach bukowych i jodłowych oraz w świerczynach (Szlachetko, Skakuj 1996, Szlachetko 2001). Jest to gatunek górski, którego stanowiska skupiały się głównie w Sudetach; ponadto podawany był również z Karpat Zachodnich, Wyżyny Śląsko-Krakowskiej, Gór Świętokrzyskich i Roztocza. Na niżu stwierdzono występowanie storzana na rzadkich, rozproszonych stanowiskach, głównie na Pobrzeżu i Pojezierzu Kaszubskim (ryc. 1). Tylko nieliczne z wymienionych lokalizacji zostały potwierdzone po roku 1980. Z północnej części kraju podano wspólnie po jednym stanowisku z Puszczy Białowieskiej (Faliński 1968, B. Jaroszewicz (inf. ustn.) 1996 – za Hereźniak, Piękoś-Mirkowa 2001) i z Puszczy Augustowskiej (Gębura 1991) oraz trzy stanowiska z regionu Pojezierza Kaszubskiego (Herbich 1974, Buliński 1979, Fałtynowicz, Piotrowska 1983). Najbliższe nowemu stanowisku lokalizacje podawane były przez J. Abromeita w latach 1898–1940 z okolic Wejherowa, Strzebielina i Nadola, jednakże od tamtego czasu nie zostały one potwierdzone.

Epipogium aphyllum znaleziono 18 VII 1996 r. w pobliżu gdyńskiego osiedla Mały Kack (kwadrat ATPOL CA79b), w oddziale 223 leśnictwa Witomino (nadleśnictwo Gdańsk), położonego w granicach Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (ryc. 2).

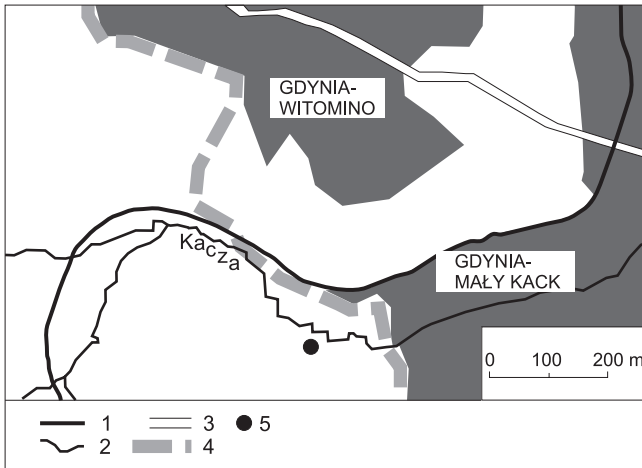
Ryc. 1. Rozmieszczenie *Epipogium aphyllum* Sw. w Polsce (za Bernacki 2001, zmienione)

● – stanowiska wg Bernacki (2001); ○ – nowe stanowisko

Fig. 1. Distribution of *Epipogium aphyllum* Sw. in Poland (acc. Bernacki 2001, changed)

● – localities acc. to Bernacki (2001); ○ – new locality

Dwa kwitnące osobniki *Epipogium aphyllum* rosły w odległości około 3 m od siebie, u podnóża silnie nachylonego stoku głębokiego parowu. Zbocze to zajęte jest

Ryc. 2. Stanowisko *Epipogium aphyllum* Sw. w Gdyni

1 – linia kolejowa, 2 – rzeka, 3 – ulica, 4 – granica Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, 5 – stanowisko *E. aphyllum*

Fig. 2. Locality of *Epipogium aphyllum* Sw. in Gdynia

1 – railway line, 2 – river, 3 – street, 4 – border of Trójmiejski Landscape Park, 5 – locality of *E. aphyllum*

przez postać mszystą kwaśnej buczyny niżowej (*Luzulo pilosae-Fagetum cladonietosum*). Poza licznie występującymi darniami mchów, w runie w niższych partiach stoku spotyka się *Festuca altissima*, świadcząca o wzbogaceniu podłoża przez spływ po zboczu. Dno wąwozu, silnie uwilgotnione, zajęte było wówczas przez okresowy ciek wodny. Miejsce to charakteryzuje obecność *Alnus glutinosa* (pojedyncze drzewa wzdłuż potoku) oraz podrostu *Fraxinus excelsior*. Runo, bardzo bogate, nawiązuje florystycznie do łągu *Ficario-Ulmetum*. Licznie i dość licznie występują tu: *Galium odoratum*, *Impatiens parviflora*, *I. noli-tangere*, *Stellaria nemorum*, *Galeobdolon luteum*, *Ribes nigrum* i *Geranium robertianum*, a także pojedynczo: *Milium effusum*, *Stellaria holostea*, *Oxalis acetosella* i *Maianthemum bifolium*. *Epipogium aphyllum* zlokalizowano na granicy tych dwóch siedlisk, we wzbogaconej strefie przejściowej między buczyną a łągiem.

Próby odnalezienia storczyka ponownie w latach 1997 i 1998 nie powiodły się, czego przyczyną może być efemeryczny pojaw osobników tego gatunku oraz krótkotrwałość okresu kwitnienia (zaledwie kilka dni). Jednak ukształtowanie terenu lasów trójmiejskich charakteryzuje się dużymi względными różnicami wysokości, co jest przyczyną występowania gatunków górskich i jednocześnie może sprzyjać pojawieniu się *Epipogium aphyllum* w innych zacienionych i podmokłych obniżeniach.

*Praca zrealizowana
w ramach projektu badawczego finansowanego przez
Komitet Badań Naukowych (grant nr 0946/PO4/98/15).*

Summary

New locality of *Epipogium aphyllum* Sw. (*Orchidaceae*) has been found at the Trójmiejski Landscape Park. Nowadays this orchid is in danger of extinction in Poland.

Literatura

- ABROMEIT J. 1898–1940. Flora von Ost- und Westpreussen. – R. Friedländer & Sohn, Gräfe u. Unzer, Berlin-Königsberg, IX, 1248 ss.
- BERNACKI L. 2001. *Epipogium aphyllum* Sw. (mapa). – W: ZAJĄC A., ZAJĄC M. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Inst. Bot. UJ, Kraków, s. 215.
- BULIŃSKI M. 1979. Wybrane zagadnienia florystyczne doliny rzeki Reknicy na Pojezierzu Kaszubskim. – Zesz. Nauk. Wydz. BiNoZ UG, Biol. 1: 15–27.
- FALIŃSKI J.B. 1968. Rośliny prawnie chronione występujące na obszarze Puszczy. – W: FALIŃSKI J.B. (red.). Park narodowy w Puszczy Białowieskiej. PWRiL, Warszawa, s. 294–296.

- FAŁTYNOWICZ W., PIOTROWSKA H. 1983. Storzan bezlistny *Epipogium aphyllum* nad jeziorem Ostrzyckim na Pojezierzu Kaszubskim. – *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 6: 81–83.
- GĘBURA K. 1995. Interesujące gatunki storczykowatych w lesie bukowym koło Bukwałdu pod Olsztynem. – *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 51.4: 76–79.
- HERBICH J. 1974. Nowe stanowisko *Epipogium aphyllum* (Schm.) Sw. na Pojezierzu Kaszubskim. – *Fragm. Flor. Geobot.* 20.3: 303–305.
- HEREŻNIAK J., PIĘKOŚ-MIRKOWA H. 2001. *Epipogium aphyllum* Swartz. – W: KAŻMIERCZAKOWA R., ZARZYCKI K. (red.). Polska Czerwona Księga Roślin. Instytut Bot. im. W. Szafera PAN, Kraków, s. 538–540.
- SZLACHETKO D. 2001. *Storczyki Polski*. – Multico, Warszawa, 168 ss.
- SZLACHETKO D.L., Skakuj M. 1996. *Storczyki Polski*. – Sorus, Poznań, s. 228–232.
- ZARZYCKI K., SZELAĞ Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: ZARZYCKI K., WOJEWODA K., HEINRICH Z. (red.). Lista roślin zagrożonych w Polsce. Inst. Bot. PAN, Kraków, s. 87–98.
- ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. (red.). Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. Prace Zakładu Taksonomii UAM w Poznaniu 3: 28–69. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.